

ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು

ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಃ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 37/8, G4, ಲೀಸಾ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ಸ್,

4ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 27.

ದೂರವಾಣಿ: 2227 8231, Mob: 9448078231, 9591470345

Email : bspllg@gmail.com; web; www.bharathasamskruthi.com

Title : **UTTANADVADASHI – Under Bharatiyara Habba Haridinagalu-** A collection of festivals of India, written by Sri Sri Rangapriya Sri Sri: and published by Bharatha Samskruthi Prakashana, Bangalore.

Under the guidance of His Holiness Sri Sri Rangapriya Swamiji

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ
ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

E-Edition : November 2015

pages : 22 + 2

Price: Rs. 15-00

© with publisher

Published by :

Bharatha Samskruthi Prakashana

No. 37/8 G4, Leesa Apartment, 4th Cross,

Lalbagh Road, Bangalore - 27,

Phone: 22278231, 26765381, Mobile: 9448078231, 9591470345

URL: www.bharathasamskruthi.com, email: bspllg@gmail.com

Copies available at :

Bharatha Darshana,

No. 163, Manjunatha Road, 2nd block,

Thyagaraja Nagar,

Bangalore - 560 028 Ph : 26765381

Printed by :

Laser Line Graphics

Bangalore - 560 027 Ph: 22278231

ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ

ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ- ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ. “ಕಾರ್ತಿಕೇ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿ ಸ್ಯಾತ್” “ಕಾರ್ತಿಕೇ ತು ಕೃತಾ ದೀಕ್ಷಾ ನೃಣಾಂ ಜನ್ಮವಿಮೋಚಿನೀ” ಎಂಬಂತೆ ಇಡೀ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸವೇ ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆಗೂ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷಾಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. “ಜ್ಞಾನಂ ಮಹೇಶ್ವರಾದಿಚ್ಛೇತ್” ಎಂಬಂತೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದ ದೇವತೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಶಿವನಿಗೆ ಈ ಮಾಸದ ಸೋಮವಾರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುವು. ಕಾರ್ತಿಕಶುಕ್ಲ ನವಮಿಯು “ವಿಷ್ಣುತ್ರಿರಾತ್ರ” ವ್ರತಕ್ಕೆ ನಿಯತವಾದ ಕಾಲ, ಕಾರ್ತಿಕಶುಕ್ಲಚತುರ್ದಶಿಯು ವೈಕುಂಠಚತುರ್ದಶಿಯೆಂದು ವೈಕುಂಠ ನಾರಾಯಣನ ಆರಾಧನೆಗೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದಿನವೆಂದು ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯು ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಿನವೆಂದು ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಗೂ ತ್ರಿಪುರೋತ್ಸವದಿನವೆಂದು ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. (‘ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ತು ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ಮಿಪುರೋತ್ಸವಃ’ (ಭಾರ್ಗವಾರ್ಚನದೀಪಿಕಾ)

ವರಾಹದತ್ವಾ ಯತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಮುಕ್ತರೂಪಭವತಃ |

ತಸ್ಯಾಂ ದತ್ತಂ ಹುತಂ ಜಪ್ತಂ ತದವ್ಯಯ ಫಲಂ ಭವೇತ್ ||

(ಪಾದ್ಯಕಾರ್ತಿಕಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ)

ಕಾರ್ತಿಕ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ದೀಪೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇದೆ. ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ‘ಭೀಷ್ಮಪಂಚಕ’ ಎಂಬ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ತುಲಸೀ ಕಾಷ್ಠದ ಮಣಿಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮಾಸ ಇದು.

“ನಿವೇದ್ಯ ಕೇಶವೇ ಮಾಲಾಂ ತುಲಸೀಕಾಷ್ಠಸಂಭವಾಂ |

ತುಲಸೀಕಾಷ್ಠಸಂಭೂತೇ ಮಾಲೇ ಕೃಷ್ಣಜನಪ್ರಿಯೇ ||

ಬಿಭರ್ಮಿ ತ್ವಾಮಹಂ ಕಂಠೇ ಕುರು ಮಾಂ ಕೃಷ್ಣವಲ್ಲಭಂ”

ಕಾರ್ತಿಕಶುಕ್ಲದ್ವಾದಶೀ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಿಮೆಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನ್ವಾದಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿರುವ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ದಿನ ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ.

(ii) ನಾಮಧೇಯ

ಈ ದಿವಸವನ್ನು ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ ಎಂದೂ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ದಿನವನ್ನು ಪ್ರಬೋಧಿನೀ ಅಥವಾ ದೇವೋತ್ಥಾಪಿನೀ (ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ ಅಥವಾ ಡಿರವನ್) ಏಕಾದಶೀ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಥಾನ ಎಂದರೆ ಏಳುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಏಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ನಿದ್ರಾಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೊಂದುವ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ದ್ವಾದಶೀತಿಥಿಯ ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ ಎನಿಸಿತು. ಪ್ರಬೋಧನ ಎಂದರೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವುದು, ‘ಉತ್ಥಾಪನ-ಎಂದರೆ ಎಬ್ಬಿಸುವುದು. ಭಕ್ತರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಬ್ಬಿಸುವ (ಎದ್ದೇಳಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ) ದಿವಸವು ಪ್ರಬೋಧಿನೀ ಅಥವಾ ಉತ್ಥಾಪಿನೀ ತಿಥಿ. ಈ ಏಳಿಸುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಏಕಾದಶಿಯೆಂದೂ ಕೆಲವರು ದ್ವಾದಶಿಯೆಂದೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪಾಲ್ಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುಖಶಯನದಿಂದ ಏಳುವ ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ “ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿವ್ರತ” ಎಂದೂ ಇದನ್ನು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

(iii) ಹಬ್ಬವನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು

ರೇವತೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವ ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಾಂಗವಾದ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ರೇವತೀನಕ್ಷತ್ರಯೋಗವು ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಇರುವ ದ್ವಾದಶೀ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ರೇವತಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬೇಕು.

ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು:-

ಈ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು

ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವ ವಿಧಿಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನೊಡನೆ ಧಾತ್ರೀ (ನೆಲ್ಲಿಯ ಗಿಡ) ಸಹಿತವಾದ ತುಲಸಿಯ ಪೂಜೆ

ಏಕಾದಶ್ಯಾಂ ತು ಶುಕ್ಲಾಯಾಂ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಮಾಸಿ ಕೇಶವಂ ।

ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ಬೋಧಯೇದ್ರಾತ್ರೌ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂಜಿತಃ ॥ (ಬ್ರಾಹ್ಮ)

ಪಾರಣಾಹೇ ಪೂರ್ವರಾತ್ರೇ ಘಂಟಾದೀನ್ವಾದಯೇನ್ಮಹುಃ (ಶಿಮಾಚರ್ಚನಚಂದಿಕಾ)

‘ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು’ ಎಂಬ ‘ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಸಂಗ್ರಹ’ ಗ್ರಂಥವು ಪೂಜಾವಿಧಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧಪಕ್ಷಾದಶಿಯಂದು ಏಕಾದಶೀವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಂಭದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. “ಪ್ರಾತರ್ದತ್ತಾ ಶುಭಾನ್ ಕುಂಭಾನ್ ಪ್ರಯಾತಿ ಹರಿಮಂದಿರಂ” (ಆ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಷಾಢಾನಕ್ಷತ್ರ ಸೇರಿದ್ದರೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಶಸ್ತ). ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಏಕಾದಶೀ ರಾತ್ರಿಯಂದೇ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವರ ಮತ, ಆಯಾ ದೇಶಾಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು.

“ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ರುದ್ರಾಗ್ನಿ ಕುಬೇರ ಸೂರ್ಯ ಸೋಮಾದಿಭಿರ್ವಂದಿತ ವಂದನೀಯ ।

ಬುದ್ಧ್ಯಸ್ತ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ಮಂತ್ರಪ್ರಭಾವೇಣ ಸುಖೇನ ದೇವ ॥

ಇಯಂ ತು ದ್ವಾದಶೀ ದೇವ ಪ್ರಬೋಧಾರ್ಥಂ ವಿನಿರ್ಮಿತಾ ।

ತ್ವಯೈವ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಾರ್ಥಂ ಶೇಷಶಾಯಿನಾ ॥

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಗೋವಿಂದ ತ್ವಜ ನಿದ್ರಾಂ ಜಗತ್ಪತೇ ।

ತ್ವಯಿ ಸುಪ್ತೇ ಜಗನ್ನಾಥ ಜಗತ್ಪುಷ್ಪಂ ಭವೇದಿದಮ್ ॥

ಉತ್ತಿಷ್ಠೇ ಚೇಷ್ವತೇ ಸರ್ವಂ ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಮಾಧವ ।

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಗೋವಿಂದ ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಗರುಡಧ್ವಜ ।

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಕಮಲಾಕಾಂತ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಮಂಗಲಂ ಕುರು ॥

ಗತಾ ಮೇಘಾ ವಿಯಚ್ಛ್ರೇವ ನಿರ್ಮಲಂ ನಿರ್ಮಲಾ ದಿಶಃ ।

ಶಾರದಾನಿ ಚ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಗೃಹಾಣ ಮಮ ಕೇಶವ ॥”

(ಬ್ರಹ್ಮ ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಕುಬೇರ, ಸೂರ್ಯ, ಸೋಮನೇ

ಮುಂತಾದ ದೇವರಿಂದ ವಂದಿತನೂ ವಂದನೀಯನೂ ಆಗಿರುವ ಓ ದೇವೇಶನೇ, ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು. ಜಗನ್ನಿವಾಸನೇ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು. ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ನೀನೇ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ದ್ವಾದಶಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಎಚ್ಚರಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಏಳು ಏಳು ಗೋವಿಂದ. ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಡುಜಗದೊಡೆಯ, ನೀನು ನಿದ್ರಿಸಿದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯಾಗುವುದಯ್ಯಾ ಜಗತ್ಪತಿ. ನೀನು ಎಚ್ಚಿತ್ತರೆ ಜಗತ್ತು ತನ್ನ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಜಡವನ್ನು ಅಡಿಸುವ ಚೈತನ್ಯ ನೀನು. ಏಳೇಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ, ಮೋಡಗಳು ಹೊರಟುಹೋದವು, ಆಕಾಶ ನಿರ್ಮಲ ವಾಯಿತು, ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ನಿರ್ಮಲವಾದುವು. ನಾನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಈ ಶರತ್ಕಾಲದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಕೇಶವ) ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಎದುರಿಗೆ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಮಂಗಲವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

“ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತವು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ ಓ ಪ್ರಭುವೇ, ಜನಾರ್ದನ”

ಇದಂ ವ್ರತಂ ಮಯಾ ದೇವ ಕೃತಂ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ತವ ಪ್ರಭೋ ।

ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತು ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಞಾರ್ದನ ॥

ಏಕಾದಶಿಯ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿನಕಾಳಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಿನ್ನದ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ ಪೀತಾಂಬರ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಮತ್ಸ್ಯಾದಿದಶಾವತಾರಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಜಾಗರಣೆಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ದೇವರನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಪೂಜೆಮಾಡಿ “ಜಗದಾದಿರ್ಜಗದ್ರೂಪಃ ಜಗದಾದಿರನಾದಿಮಾನ್ । ಜಗದಾದ್ಯೋ ಜಗದ್ಯೋನಿಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಜನಾರ್ದನಃ” ॥ (ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆದಿಯೂ ಜಗದ್ರೂಪನೂ ಆದಿಹಿತನೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆರ್ಯನೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಯೋನಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಜನಾರ್ದನನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಗೊಳ್ಳಲಿ) ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

“ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ದೇವರನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿ

ವಾದ್ಯಸಮೇತವಾಗಿ ರಾಜನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣೆಸಹಿತವಾಗಿ ಆ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ವೃತಾನಾಂ ಚ ಸಮಾಪ್ತಿಃ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಸ್ತೌತಾ (ಸಾರದೀಯ)
ಕಾರ್ತಿಕೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ತು ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ತತ್ಸಮಾಪಯೇತ್” (ಮಹಾಭಾರತ)

ಶುಕ್ರಾಸ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಪೂಜೆ ಇದು. ಆಶೌಚ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಇತರರಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಇದಲ್ಲದೆ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ದೇವದೇವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಧರ್ಮಸಿಂಧುವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

“ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಭಗವಂತ, ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು, ನನ್ನ ಸಂತತಿಯು ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ, ನಿನಗೆ ನಮೋನಮಃ ಓ ದಾಮೋದರ.”

“ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ಭಗವನ್ ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದೋ ಭವ!
ಅಕ್ಷಯಾ ಸಂತತಿರ್ಮೇಽಸ್ತು ದಾಮೋದರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ||”

ಎಂದು ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಧಾತ್ರಿಯನ್ನು (ಧಾತ್ರೀದೇವಿಯಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರವನ್ನು) ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಧಾತ್ರೀ, ಶಾಂತಿ, ಮೇಧಾ, ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ರಮ್ಯಾ, ಕಮಲಾ, ಇಂದಿರಾ, ಲೋಕಮಾತಾ, ಕಲ್ಯಾಣೀ, ಕಮನೀಯಾ, ಸಾವಿತ್ರೀ, ಜಗದ್ಧಾತ್ರೀ, ಗಾಯತ್ರೀ, ಸುದೃತಿ, ಅವ್ಯಕ್ತಾ, ವಿಶ್ವರೂಪಾ, ಸುರೂಪಾ, ಅಬ್ಧಿಭವಾ-ಎಂಬ ನಾಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾತ್ರೀಸಸ್ಯದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

“ಪಿತಾ ಪಿತಾಮಹಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಅಪುತಾ ಯೇ ಚ ಗೋತಿಣಃ!
ತೇ ಪಿಬಂತು ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಧಾತ್ರೀಮೂಲೇಽಕ್ಷಯಂ ಪಯಃ||

ಎಂಬುದು ತರ್ಪಣಮಂತ್ರ.

‘ಸರ್ವದೇವನಿವಾಸಿನಿಯಾದ ಓ ದೇವಿಯೇ! ದಾಮೋದರ

ನಿವಾಸಿನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಿಸಿದೆವು. ಓ ಧಾತ್ರಿ, ಈ ಸೂತ್ರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

“ದಾಮೋದರನಿವಾಸಿನ್ಯೈ ಧಾತ್ರ್ಯೈ ದೇವೈ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ!
ಸೂತ್ರೇಣಾನೇನ ಬಧ್ನಾಮಿ ಸರ್ವದೇವನಿವಾಸಿನೀಮ್ ||

ಎಂದು ಆ ಸಸ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು.

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಬೋಧೋತ್ಸವದೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ತುಲಸೀ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಶ್ರೀಭಗವಂತನಿಗೂ ಮತ್ತು ತುಲಸೀದೇವಿಗೂ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀಭಗವಂತನಿಗೆ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀತುಲಸಿಗೆ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ, ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ತುಲಸೀದೇವಿಗೆ ಮಂಗಲಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಸಮರ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಸುಮಂಗಲಿಯರ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ದೇವನಿಗೆ “ಇದಂ ವಿಷ್ಣುಃ, ಚರಣಂ ಪವಿತ್ರಂ” “ಯೋ ಜಾಗಾರ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಆಚಾರವಿದೆ. ತುಲಸಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿರಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರಪಟವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂಗಲಾಷ್ಟಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಅಂತರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಆರ್ಧ್ಯಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ದಾಮೋದರನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ತುಲಸಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು (ಕನಕಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿ ಕನಕಾಭರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ತುಲಸೀದೇವಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ).

“ದೇವೀಂ ಕನಕಸಂಪನ್ನಾಂ ಕನಕಾಭರಣೈರ್ಯುತಾಂ!
ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಷ್ಣವೇ ತುಭ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಜೀವಯಾ||

ಎಂದು ಶೋಭನಾಕ್ಷತೆ ಜಲಗಳೊಡನೆ ದೇವರಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ‘ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು’ ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ತುಲಸಿಗೆ ದೇವರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ “ಕ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಅದಾತ್” ಮುಂತಾದ ವಿವಾಹಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು.

‘ಓ ತುಲಸೀದೇವಿಯೇ, ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನೀನು, ನನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನೀನು, ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇರುವವಳಾಗು, ನಿನ್ನ ದಾನದಿಂದ ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿ’

“ತುಂ ದೇವಿ ಮೇಘತೋ ಭೂಯಾಃ ತುಲಸೀದೇವಿ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ|
ದೇವಿ ತ್ವಂ ಪೃಷ್ಠತೋ ಭೂಯಾಃ ತ್ವದ್ವಾನೋಕ್ಷಮಾಪ್ನುಯಾಮ್”||

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದಾನಸಾದ್ಗುಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತಗಳನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ತುಲಸೀಸಹಿತನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿವಾರಸಮೇತನಾದ ಯಜಮಾನನು ನಾಲ್ಕುಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಪುರಾಣೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಆ ತುಲಸೀ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದಿರುವ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಕಲಶಪೂಜೆ ಶ್ರೀಗಣಪತಿಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ತುಲಸೀವೃಕ್ಷ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತುಲಸೀಸಹಿತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ, ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಚಾರ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ವಿಧಿಯೂ ಇದೆ. ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಶ್ರೀತುಲಸೀದೇವಿಗೂ ಅಂಗಪೂಜೆ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಆಚರಿಸಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಭಗವಂತಭಗವತ್ತಿಯರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಧಾತ್ರೀದೇವಿ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರದ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ಯ ದೇವತೆಗೂ, ಶ್ರೀತುಲಸೀದೇವಿಗೂ ತುಲಸೀಸಸ್ಯದ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ಯದೇವತೆಗೂ ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸಹಿತರೂಪದಲ್ಲೂ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಹೊಸ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೆಲ್ಲಿಯಕೊಂಬೆಯೊಡನೆ ತುಲಸೀಗಿಡವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ. ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವಾಗ ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯನ್ನು ಬಟ್ಟಲನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವುದು ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯ ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಜೆ ತುಲಸೀಪೂಜೆ ತುಲಸೀ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ.

ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧಪಕ್ಷಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಭೀಷ್ಮಪಂಚಕವ್ರತವನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೌನಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಮೃತಗಳಿಂದಲೂ ಪಂಚಗವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿ ಪಾಯಸವನ್ನು ನಿವೇದನಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಅಥವಾ ಷಡಕ್ಷರಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಐದು ದಿವಸವೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. “ಸತ್ಯವ್ರತಾಯ ಶುಚಯೇ ಗಾಂಗೇಯಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ| ಭೀಷ್ಮಾಯೈತದ್ದದಾಮ್ಯರ್ಘ್ಯಂ ಆಜನಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ|| ವೈಯಾಘ್ರಪದ್ಯ ಗೋತ್ರಾಯ ಎಂದು ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವು ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ.

ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 1: ‘ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶೀ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದೇಳುವ ದ್ವಾದಶೀತಿಥಿ-ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ದೇವನಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತ ಮಂಗಳವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಪೂಜಾವಿಧಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆವು. ಭಗವಂತನು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ದಿನ ಅದು-ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಭಗವಂತನು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯೇ?.

ಉತ್ತರ:- ಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ‘ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕುತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 2: ಹಾಗೆ ಭಗವಂತನು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು? ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣನಲ್ಲವೆ?

ಉತ್ತರ:- ಭಗವಂತನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಆತನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 3: ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಭಗವಂತನು ಕೊಡುವನೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪೋಣ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಾಗ ನಮಗೆ ಯಾವ ನೆನಪೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಕಲ್ಪಗಳ ಸ್ಮೃತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರವೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಗೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋಗಿರುವುದೇ?

ಉತ್ತರ:- ಭಗವಂತನ ನಿರ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತರಾದ ಜೀವಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶ ಹೋಲಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ದೇಶ. ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಭಗವಂತನು ಆಗ ನಿರ್ದೇಶ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಭಕ್ತರು ಆ ನಿರ್ದೇಶ ಭಂಗಿಯನ್ನು “ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಾಂ ನಿಖಿಲಜಗತೀರಕ್ಷಣೇ ಜಾಗರೂಕಾಂ” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು. ಆ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರೆವಿಲ್ಲ, ಮೋಹವಿಲ್ಲ, ಜಾಡ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಜ್ಞಾನದ ಲವಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ.

“ನ ವೈ ಲೇಶೇನಾಪಿ ಪ್ರಸರತಿ ತಮೋ ನಾತ್ರ ವಿಕೃತಿಃ!
ನ ಮೋಹೋ ನೋ ಜಾಡ್ಯಂ”.

ಆ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಜೀವಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತೆ ದೇಹದ ಕಾಂತಿಯು ಕುಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಪಮವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಲಾವಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವು ಆಗ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ “ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಾಭಿರಾಮಂ” ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆ ದಿವ್ಯಭಂಗಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅದು ಪ್ರಕೃತಿವಶದಿಂದ ಬಂದ ನಿರ್ದೇಶ ಅಲ್ಲ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ನಿರ್ದೇಶ ಭಂಗಿ ಅಷ್ಟೇ. ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಶ್ನೆ 4: ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಆ ನಿರ್ದೇಶ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಏಕೆ ತೋರಿಸಬೇಕು.?

ಉತ್ತರ:- ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ರುಚಿಭೇದ, ಸ್ಥಿತಿಭೇದ ಇತ್ಯಾದಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕುಳಿತಿರುವ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸುವವರು ಕೆಲವರು. ನಿಂತಿರುವ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವವರು ಹಲವರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ದೇಶ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವ ಭಕ್ತರೂ ಉಂಟು. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆ ನಿದ್ರಾಭಂಗಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಭಂಗೀಭೇದಾ ಭವತೋ ಧ್ಯಾನಾನಂದಾಯ ವಿವಿಧಭಕ್ತಾನಾಂ”

ಪ್ರಶ್ನೆ 5: ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರಾಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಡ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರವಿದೆಯೇ?

ಉತ್ತರ:- ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ಅದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮವು ಆ ನಿರ್ದೇಶ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನು ನಿರ್ದೇಶ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಜಾಡ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಪರವಶರಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜೀವಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶಂತಲ್ಲ ಅವನ ನಿರ್ದೇಶ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವನು ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇರುವವನು, ಸರ್ವಜ್ಞ, ನಿತ್ಯ, ಅಜ, ಪರಮೇಶ್ವರ. ನಿರ್ದೇಶ ಮುಂತಾದುವು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವೇ ಹೊರತು ಅವನು ಅವುಗಳಿಗೆ ವಶವಾಗುವವನಲ್ಲ.

ವಾಸುದೇವೋ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ದ್ವಿಜ|
ಸೇವಮಾನೋಽಪಿ ತಾಂ ನಿದ್ರಾಂ ಜಡತಾಂ ನ ವಜೇತ್ಪಭುಃ||
ಯಥಾ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಸ್ತುಪಃ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಲಿನಮಾನಸಃ|
ಯತಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ನಿತ್ಯೋಽಜಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ|
ತಸ್ಯ ನಿದ್ರಾದಯೋ ದೋಷಾಃ ಸತತಂ ಯಾನ್ತಿ ವಶ್ಯತಾಂ||

ಪ್ರಶ್ನೆ 6: ಅವನು ಭಕ್ತರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿದ್ರೆಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆಯೇ?

ಉತ್ತರ:- ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ: ಹಿಂದೆ ಯೋಗನಿದ್ರಾದೇವಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಳು. “ಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೋ” ಎಂದು ವರ ಬೇಡಿದಳು. “ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಭಗವಂತ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ, ಅಲ್ಲಿ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ತೋಳುಗಳನ್ನು ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ನಾಭಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಕೊಡೋಣ-ಎಂದರೆ ಅದು ವಾಹನವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಗರುಡದೇವರ ಅಧೀನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ತಲೆಯನ್ನು ಕಿರೀಟವು ಅಲಂಕರಿಸಿದೆ. ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕುಂಡಲಗಳು ಆಧರಿಸಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳ ಜಾಗ ಮಾತ್ರ ಖಾಲಿ ಇತ್ತು. “ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ನೀನು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು” ಎಂದು ನಿದ್ರಾದೇವಿಗೆ ತನ್ನ ನೇತ್ರಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಆಕೆಯು ಕಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತಳಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಳು.

“ಪುರಾ ತಪಃಪ್ರಭಾವೇನ ತೋಷಿತೋ ಯೋಗನಿದ್ರಯಾ |
ಮಾಮಂಗಮಾನಯಸ್ತೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೋ ಜಗತಾಂ ಪತಿಃ||
ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಚಾತ್ಮನೋ ದೇಹೇ ರುದ್ಧಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಉರಃಸ್ಥಲಂ|
ದೇವಸ್ಯ ಶಂಖಚಕ್ರಾದ್ಯೈಃ ಬಾಹವಸ್ತುವಿಭೂಷಿತಾಃ||
ಅಥೋ ನಾಭೀರ್ನಿರುದ್ಧಂ ಚ ವೈನತೇಯೇನ ಪಕ್ಷಿಣಾ|
ಮುಕುಟೇನ ಶಿರೋ ರುದ್ಧಂ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ಶ್ರವೋರ್ಯುಗಂ||
ತತೋ ದದೌ ತು ಸಂತುಷ್ಟೋ ನೇತ್ರಯೋಃ ಸ್ಥಾನಮಾದರಾತ್|
ಚತುರೋ ವಾರ್ಷಿಕಾನ್ಮಾಸಾನ್ ವಾಸಂ ಪ್ರೀತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ||
ಯೋಗನಿದ್ರಾಪಿ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಾ|
ಚಕಾರ ಲೋಚನಾವಾಸಮತ್ಯರ್ಥಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಃ”||

ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ವರ್ಷಕಾಲದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಯೋಗನಿದ್ರಾದೇವಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನೀಡಿ ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾದೇವಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾಗಮಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನೂ ತನ್ನ ಮೇಘಸಂದೇಶಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಶಾಪಾನ್ತೋ ಮೇ ಭುಜಗಶಯನಾದುತ್ತಿತೇ ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣೌ”

ಪ್ರಶ್ನೆ 7: ಆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳನ್ನೇ ಭಗವಂತನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯ ಮುದ್ರೆಗಾಗಿ ಏಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ಉತ್ತರ:- ಆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳೂ ಮಳೆಗಾಲ. ದೇಶಸಂಚಾರವೇ ಮುಂತಾದ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು. ದಿಗ್ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಿತಕರವಲ್ಲ. ಕೃಷಿ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ದಿನನಿತ್ಯದ ದೇಶಸಂಚಾರವೂ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಹಂಸಗಳು ಆ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಮನೆಯಾದ ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆಯೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹಂಸ, ಪರಮಹಂಸ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಆಗ ಹೊರಗಿನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೃದಯಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾಲ ಅದು. ಎಲ್ಲ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಗಳ ಜನರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲ ಅದು. ಆಗ ಅವರು ಹೊರಗಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಧ್ಯಾನ, ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಯೋಗನಿದ್ರೆಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ಆಗ ಅಲಂಕರಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಇತರರೂ ಆ ದಿವ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಮಳೆಯು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಾದರೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಯೋಗನಿದ್ರಾಶಾಯಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅವನೊಡನೆ ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕು. ಅವನೊಡನೆ ಏಳಬೇಕು. ಅವನು ನಿದ್ರಿಸಿದ ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿದ್ರಿಸಿದಂತೆ. ಅವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡರೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಜಾಗರಣೆ. ಅವನು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮ ದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವೂ ಅವನಂತೆ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು

ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಯಮ, ನಿಯಮ, ಸಂಯಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಕರ್ಮ, ವ್ರತಬಂಧ, ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಹೊರಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ನಿವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತವಾದ ನಂತರ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಅವನ ಸತ್ಯಕಾಮ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಆ ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಅನಂತರ ಅರಳುಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಭಕ್ತನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ-ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತವೆ.

“ಸುಪ್ತೇ ತ್ವಯಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಜಗತ್ಪುಷ್ಪಂ ಭವೇದಿದಂ |
ಪ್ರಬುದ್ಧೇ ತ್ವಯಿ ಬುದ್ಧೇತ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಮ್ ||
ತಸ್ಯೈವಾಗ್ನೇ ಸ್ವಯಂ ವಾಚಾ ಗೃಹ್ಣೀಯಾನ್ನಿಯಮಾನ್ನರಃ |
ಚತುರೋ ವಾರ್ಷಿಕಾನ್ಮಾಸಾನ್ ದೇವಸ್ಯೋತ್ಥಾಪನಾವಧಿ ||
ನಿದ್ರಾದಿದೋಷರಹಿತೇ ಪ್ರಸುಪ್ತೇ ಹೃತ್ಕುತೇಽಮಲೇ |
ನಿವರ್ತನೇ ಕ್ರಿಯಾಸ್ತರ್ವಾಃ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಶಃ ||
ವಿವಾಹವ್ರತಬಂಧಾದಿ ಚೂಡಾಸಂಸ್ಕಾರದೀಕ್ಷಣಂ |
ಯಜ್ಞೋ ಗೃಹಪ್ರವೇಶಾದಿ ಗೋದಾನಾರ್ಚಾಪ್ರತಿಷ್ಠನಮ್ ||
ಪುಣ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವರ್ಜಯೇದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ |
ತ್ವಯಿ ಪ್ರಬುದ್ಧೇ ದೇವೇಶ ತವಾಗ್ನೇ ಪರಮೇಶ್ವರ ||
ಲೌಕಿಕಾನೀಹ ಯಜ್ಞಾನಿ ತಾನಿ ನಿರ್ವರ್ತಯಾಮ್ಯಹಂ |
ಯೋಗನಿದ್ರಾಂ ನಿಷೇವಸ್ವ ದೇವ ಮಾಸಚತುಷ್ಪಯಮ್ ||
ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಕೃತಾರ್ಥೀ ಕುರು ನಃ ಪ್ರಭೋ ||”

ಪ್ರಶ್ನೆ 8:- ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿಯಂದು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳ ಹಾರವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ್ಲಿಯ ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸುರಿದು ಅದರಿಂದ ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪವನ್ನು ದಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ್ಲಿಯ ಚಿಟ್ಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿ, ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯ ನಂತರ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ನೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಉತ್ತರ:- ನೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಾನಾ ಗುಣಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆ ಸಂಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧಿಭೌತಿಕ ಆಧಿದೈವಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿದೆ ನೆಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀಫಲಾ, ಧಾತ್ರೀ, ಆಮಲಕೀ, ಅಮೃತಾ, ಶಿವಾ, ಶಾನ್ತಾ, ವೃಷಾ, ರೋಚಿನೀ ಎಂಬ ಅದರ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀದೇವೀಸ್ವರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಹಣ್ಣು. ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಿಣಿ ಮತ್ತು ಧಾರಣೆ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ತಾಯಿ. ಶುದ್ಧ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಉಂಟಾದುದು ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ಹುಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು, ಮಂಗಳಕರ, ಶಾಂತ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ರುಚಿಕರವಾದುದು ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 9:- ಹೆಸರುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ ?

ಉತ್ತರ:- ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ.

“ಧಾತ್ರಿಯು (ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯು) ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧಾತ್ರಿಯೇ (ಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ತಾಯಿಯೇ) ಆಗಿದೆ. ತಾಯಿಯಂತೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ. ಅದರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು (ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು) ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬಿಲ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಲಸಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳುಂಟೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.”

“ಧಾತ್ರೀ ವತ್ಸ ನೃಣಾಂ ಧಾತ್ರೀ ಮಾತೃವತ್ಕುರತೇ ದಯಾಂ |
ದದಾಧಾಯುಃ ಪಯಃಪಾನಾತ್ ಸ್ನಾನಾದ್ಧೈಃ ಧರ್ಮಸಂಚಯಮ್ ||
ಅಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಶನಂ ಸದೋಃಪ್ರಸೇನಿವಾರ್ಣಮೇವ ಚ |
ವಿಘ್ನಾನಿ ನೈವ ಜಾಯಂತೇ ಧಾತ್ರೀಸ್ನಾನೇನ ವೈ ನೃಣಾಂ ||

ಬಿಲ್ವಸ್ಯ ಚ ತುಲಸ್ವಾಶ್ಚ ಯೇ ಗುಣಾಃ ಕಥಿತಾಸ್ತಖಿ |
ತೇ ತೇ ಗುಣಾಸ್ಸರ್ವ ಏವ ಆಮಲಕ್ಯಾಂ ಸಮಾಹಿತಾಃ ||”

“ಪತ್ರಮಾಲಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತೆಯಾದ ಓ ಆಮಲಕೀದೇವಿಯೇ!
ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನೀನು ಶಿವ ವಿಷ್ಣುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯೆಯಾದವಳು. ಶ್ರೀಮತಿ.
ಸುಂದರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವಳು.

“ನಮಾಮ್ಕಾಮಲಕೀಂ ದೇವೀಂ ಪತ್ರಮಾಲಾದ್ಯಲಂಕೃತಾಮ್ |
ಶಿವವಿಷ್ಣುಪ್ರಿಯಾಂ ದೇವೀಂ ಶ್ರೀಮತೀಂ ಸುಂದರಪ್ರಭಾಮ್ ||

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ-ಮೂವರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ
ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪೂಜೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು
ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಪರಮಾನಂದಪ್ರದೆಯಾದ ದೇವಿ ಈಕೆ.

“ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಾಶ್ಚಾಪಿ ತತ್ರಾಧಿಷ್ಠಾನಮಾಶ್ರಿತಾಃ |
ಜಾತಾಹ್ಯಾಮಲಕೀ ದೇವೀ ಪರಮಾನಂದದಾಯಿನೀ ||
ಮಾನ್ಯಾ ಖ್ಯಾಪ್ಯಾ ಚ ಪೂಜ್ಯಾ ಚ ಪುಣ್ಯವ್ಯಾ ಸಖೀ ತ್ವಿಯಂ”

ಇದು ಸರ್ವದೇವರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದುದು.

“ಸರ್ವದೇವಪ್ರಿಯಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚೈವ ವಿಶೇಷತಃ”
(ಬ್ರಹ್ಮಧರ್ಮಪುರಾಣ. 12)

ಇದು ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅದೇ
ಪುರಾಣವು (ಅಧ್ಯಾಯ 12) ಹೀಗೆ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

“ತುಲಸೀ ಮತ್ತು ಬಿಲ್ವಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ
ಪ್ರಿಯವಾದ ವೃಕ್ಷ ಯಾವುದು ಓ ಜಗನ್ನಾತೆ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ
ಶ್ರೀಪಾರ್ವತಿಯು ಹೇಳಿದಳು. ಬಿಲ್ವ ಮತ್ತು ತುಲಸಿಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿ
ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿ ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅರ್ಹವಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು
ಮರವುಂಟು. ಅದು ಆಮಲಕೀ (ನೆಲ್ಲಿ). ಅದನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಳೆಸಿದೆವು. ಒಮ್ಮೆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವಾದ ಪ್ರಭಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನು, ಲಕ್ಷ್ಮೀ,
ಮತ್ತು ಸಕಲದೇವತೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಸಮಯ. ಆಗ
ನನಗೆ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ದೇವಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು.
ನನಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಆಕೆಗೆ ಶಂಭುವನ್ನು

ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತು. ‘ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಒಂದು
ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ,
ಸಮುದ್ರಪುತ್ರಿ!’ ಎಂದು” ನಾನು ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗದ್ಗದವಾದ
ಸ್ವರದಿಂದ ‘ನನಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ. ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು
ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟವುಂಟಾಗಿದೆ ನನಗೆ’ ಎಂದು
ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿದು
ಭೂಮಿಗೆ ಸುರಿದಾಗ ಹುಟ್ಟಿತು ಈ ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರ (ಆಮಲಕೀ). ಅಮಲವಾದ
‘ಕ’ ಎಂದರೆ ಜಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ‘ಆಮಲಕೀ’ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ
ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳ ಮುಂದೆ ನಾನು ಅದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು
ಆರಾಧಿಸಿದೆನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶಂಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಆಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಜಯಜಯಕಾರವಾಯಿತು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಹೇರಳವಾಗಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು,
ಶಂಖದ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಉಕ್ತಸ್ತಯಾ ಮಹೇಶಾನಿ ತುಲಸೀ ಬಿಲ್ವಸಂಭವಃ |

ಆನಯೋಸ್ತುಲ್ಕ ಏಕಃ ಕಃ ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಿಯಸ್ತರಃ ||

ಅಸ್ತಿ ಬಿಲ್ವತುಲಸೀತರ ತುಲ್ಯಃ ಪುಣ್ಯ ಏಕ ಉತ ವಿಷ್ಣು ಶಿವಾರ್ಹಃ |

ನಾಮತೋಽಮಲಕ ಇತ್ಯಪಿ ಸಖ್ಯೌ ರೋಪಿತಃ ಕಮಲಯಾದ್ಯ ಮಯಾಪಿ ||

ಕದಾಚಿದ್ಧೇವಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಪ್ರಭಾಸೇ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಕೇ |

ತತ್ರಾಹಂ ಚ ಸ್ವಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೇಕಸ್ಯಾನೇ ಸಮಾಗತೇ ||

ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಸಮಾಯಾತಾ ದಿನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಚ ಕುತ್ರಚಿತ್ |

ತತ್ರಾವಯೋರ್ಮತಿರ್ಜಾತಾ ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಪೂಜನೇ ||

ಅಹಂ ಶ್ರಿಯಮವೋಚಂ ಚ ಸಾಮುದ್ರಿ ಶೃಣು ಮೇ ಮತಿಂ |

ಸ್ವಕಲ್ಮಿತೇನ ದ್ರವ್ಯೇಣ ಪೂಜಯೇಯಂ ಹರಿಂ ಪ್ರಭುಂ ||

ಮಾಮುವಾಚ ತತೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಗದದಾಕ್ಷರಭಾಷಿನೀ |

ಮಮಾಪ್ಯೇವಂ ಮತಿರ್ಜಾತಾ ತ್ವಮವೋಚಃ ಸ್ವಯಂ ಯಥಾ ||

ಸ್ವಕಲ್ಮಿತೇನ ದ್ರವ್ಯೇಣ ಪೂಜಯೇಹಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ |

ಸಜಯೇ ವಿಜಯೇ ದೇವಿ ನಾವೇವಂ ಭೂತಯೋಸ್ತದಾ ||

ನಯನೇಷು ಸುಜಾತಾನಿ ಅಮಲಾಶುಜಲಾನಿ ಚ |

ಜಾತಾ ನೌ ನಯನೇಭೃಶ್ಚ ನಿಪೇತುರ್ಭುವಿ ಹೇ ಸಖಿ ||

ಖ್ಯಾತಾ ಚಾಮಲಕೀ ನಾಮ್ನಾ ಜಾತಾ ಕಾದಮಲಾದ್ಯತಃ |

ಅಥ ಸರ್ವಸುರಾಣಾಂ ಚ ಮುನೀನಾಂ ಚ ತದಾಗೃತಃ ||

ಮಯಾ ಸಂಪೂಜಿತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಶಂಭುಮಪೂಜಯತ್ |
ತದಾ ಜಯಜಯಧ್ವಾನೋ ಬಭೂವ ಕ್ಷಿತಿಮಂಡಲೇ ||

ಆಕಾಶೇ ಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷೈಶ್ಚ ಶಂಖಶಬ್ದಾಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಲಾಃ |
ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಾಶ್ಚಾಪಿ ತತ್ರಾಧಿಷ್ಠಾನಮಾಗತಾಃ ||

ಜಾತಾಹ್ಯಾಮಲಕೀ ದೇವೀ ಪರಮಾನಂದದಾಯಿನೀ |
ಮಾನ್ಯಾ ಖ್ಯಾಪ್ತಾ ಚ ಪೂಜ್ಯಾ ಚ ಪೂಜಂತವ್ಯಾ ಸಖೀತ್ತಿಯಂ ||

ಈ ಪುಣ್ಯವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ 'ಧಾತ್ರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರೇಕೆ ಬಂದಿತು? ಎಂದರೆ ಗೌರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮೂಲಕ ನಡೆದ ವಿಷ್ಣುಶಿವಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಜಯಜಯಕಾರ ಶಂಖದ್ವನಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಆಮಲಕೀದೇವಿಯು ಆನಂದವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ 'ಧಾತ್ರಿ' ಎನ್ನಿಸಿದಳು ಎಂದು ಅದೇ ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

“ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯಾಮಲಕೀ ದೇವೀ ದಧಾರಾನಂದಮುತ್ತಮಂ |
ತೇನ ಧಾತ್ರಿತಿ ನಾಮ್ನಾಪಿ ರಾಜತ್ಯಾಮಲಕೀ ಶುಭಾ||”

ತ್ರೀಮೂರ್ತಿ ಪತ್ನಿಯರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಎರಚಿದ ಮೂರು ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಧಾತ್ರಿಯು (ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನೀ ಸರಸ್ವತಿಯು) ಎರಚಿದ ಬೀಜದಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳು ಧಾತ್ರೀ. ರಮಾದೇವಿಯು ಎರಚಿದ ಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಮಾಲತೀ, ಮತ್ತು ಗೌರೀದೇವಿಯು ಎರಚಿದ ಬೀಜದಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳು ತುಲಸೀ, ಎಂದು ಶಿವಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಧಾತ್ಯುಧ್ವನಾ ಸ್ತೃತಾ ಧಾತ್ರೀ ಮಾಭವಾ ಮಾಲತೀ ಸ್ತೃತಾ |
ಗೌರೀಭವಾ ಚ ತುಲಸೀ ತಮಸ್ತತ್ರಜೋಗುಣಾಃ |
ತಂ ಚಾಪಿ ತುಲಸೀ ಧಾತ್ರೀ ರಾಗೇನೈವಾವಲೋಕತಾಂ ||

(ರುದ್ರಖಂಡ ಅಧ್ಯಾಯ ೨೬)

ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಯಾವುದರಿಂದ ಇರಿಸಿ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ ಅದು 'ಧಾತ್ರೀ' “ಧೀಯಂತೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಾ ಅನಯಾ ಇತಿ ಧಾತ್ರೀ” ಎಂದೂ ಇದರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಈ ಧಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ತುಲಸಿಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸುವವನು ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಗರುಡಪುರಾಣದ ಘೋಷಣೆ.

ತುಷ್ಪತ್ಯಾಮಲಕೈರ್ವಿಷ್ಣುರೇಕಾದಶ್ಯಾಂ ವಿಶೇಷತಃ |
ಶ್ರೀಕಾಮಃ ಸರ್ವದಾ ಸ್ನಾನಂ ಕುರ್ವೀತಾಮಲಕೈರ್ನರಃ ||

(ಗರುಡಪುರಾಣ ಅಧ್ಯಾಯ 215)

ಪ್ರಶ್ನೆ 10:- ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ನೆಲ್ಲಿಮರಗಳ ಕಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅದು ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವಂತೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯು ಎಲ್ಲ ಅನ್ನಾಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಆಹಾರ. ತ್ರಿದೋಷಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತದೆ. ವಾತ ಪಿತ್ತಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಕ್ತದೋಷಗಳನ್ನೂ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಶೋಭೆಯ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಷ್ಟನ್ನು ನಂಬಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಹೊಗಳಿಕೆ ಮಾತ್ರಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ:- ಕೇವಲ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತ್ರಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಆಧಿಭೌತಿಕವಾಗಿ ರೋಗಪರಿಹಾರಮಾಡಿ ತುಷ್ಟಿ-ಪುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅದು ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತೆಯೇ ಆಧಿದೈವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಅದು ಲಾಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ದೇವತಾರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅವರ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅದು ಆಯಾ ದೇವತಾಪ್ರೀತಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸ್ನಾನಪಾನಗಳಿಂದ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡು ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಫಲಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಗುಣಗಳ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ದ್ರವ್ಯಗಳ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅದರ ಸೇವನೆಯು ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾತುಸಾಮ್ಯ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ “ಅನ್ತೇ ನಿರ್ವಾಣಮೇವ ಚ” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಯೋಗಸಮಾಧಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಲು ಅದರ ಸೇವನೆಯು ಉಪಕರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಧಾತುಗಳ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕ್ಷೇಪ ಮತ್ತು ಚಾಂಚಲ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯುಂಟಾದಾಗ ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ದೈವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ.

“ಧಾತುಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಹಿಮಾನಮೀಶಂ ||

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಕ್ರಮವರಿತು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅದರಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಏಕಾದಶೀಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಮಾಡುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸೇವನೆಯು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯ. ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷಲಾಭವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಮರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಪೂಜೆಮಾಡಿದ ನಂತರವೇ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದಿರುವುದು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನೆಲ್ಲಿಯ ಸೇವನೆಯು ಆಧಿಭೌತಿಕ ಆಧಿದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಾಭಕರವಾಗಿದೆ, ಅದು ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದ ಎಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 11:- ನೆಲ್ಲಿಕಾಯನ್ನು ಸೇವಿಸೋಣ, ಆದರೆ ಅಂದು ನೆಲ್ಲಿಯಮರಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು?

ಉತ್ತರ:- ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ನೆಲ್ಲಿಯಮರಕ್ಕಲ್ಲ; ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ದೇವತೆಗೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಅದರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಎಲೆ, ತೊಗಟೆ, ಬಣ್ಣ, ರುಚಿಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಧಾತ್ರಿ, ಜಗದ್ಧಾತ್ರಿ, ಲೋಕಗಳ ತಾಯಿ, ಕಮಲೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮುಂತಾದ ನಾಮಧೇಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೇವತೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಮುದ್ದೆಗಳುಂಟು. ಆಕೆಯು ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಹಂಸವಾಹನೆ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ, ಜಪಮಾಲೆ, ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೈಗಳು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿವೆ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಧಾತ್ರೀದೇವತೆಯು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 12:- ಧಾತ್ರಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತುಲಸಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು?

ಉತ್ತರ:- ಇವೆರಡೂ ಜಗನ್ನಾತ್ರೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿದೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಗವನ್ನೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಲಾಭ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 13: ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದ ದೀಪವನ್ನು ಅಂದು ಏಕೆ ಹಚ್ಚಿಸಬೇಕು?

ಉತ್ತರ:- ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯೂ ಸಂಪತ್ತು, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪೀಡಾ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ)

“ಗೋಘೃತಂ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧರ್ಥಮೇವ ಚ |
ಸಂಪದರ್ಥಂ ಯಶೋರ್ಥಂ ಚ ತೈಲಂ ಪೀಡಾನಿವಾರಕಮ್”||

ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪದ ದರ್ಶನ, ಧ್ಯಾನ, ಅದರ ವಾಸನೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಾಪನಿವಾರಕ; ಪೀಡಾಪರಿಹಾರಕ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ನೆಲ್ಲಿಯ ಮರದ ಗಾಳಿಯೂ ಕೂಡ ರೋಗಪರಿಹಾರಕ. ಹೀಗೆ ನಾನಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕಷ್ಟಪರಿಹಾರಕವಾಗಿ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿಯಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

* * * * *